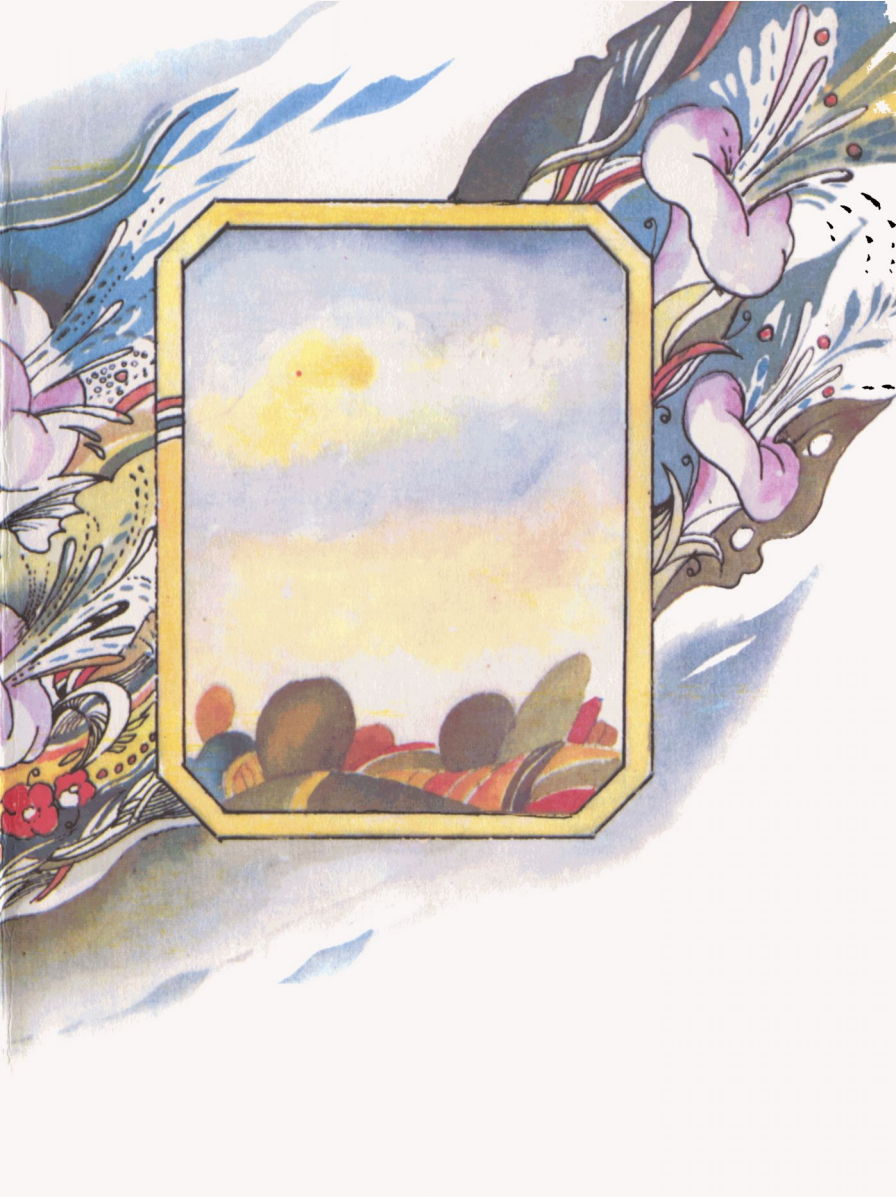

Василь Василяшко

ЧИ УКРАЇНІ ТИ СИН?

*Автор
і видавництво щиро
дякують за фінансову
допомогу у випуску
цієї книжки
благодійникам
з української громади в Чикаго:
товариству Рух,
українському хорові «Сурма»
і панові
Осипу Литвинишину.*

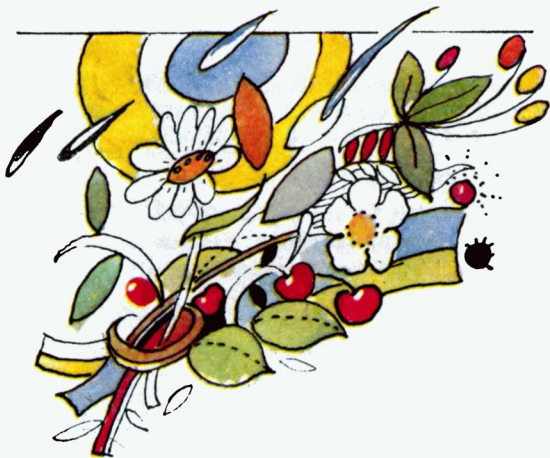

Василь Василяшко

ЧИ УКРАЇНІ ТИ СИН?

ВІРШІ ДЛЯ ДІТЕЙ
І ПРО ДІТЕЙ

КИЇВ «ВЕСЕЛКА» 1994

ББК 84.4УКР6
В19

Юний читачу! Ця книжка – про тебе і про Україну. Про найцікавіше й найдорожче. Про бабусину казку й мамину ласку. Про дитячі пригоди в царстві рідної природи. Навіть про перші проліски кохання. А ще про святу нашу мову – одну з наймелодійніших мов світу, щастя спілкуватись якою мають, на жаль, не всі українці. Помандруєш ти в легендарне минуле народу і заглянеш у майбутнє. І як добре було б, якби ти змалку задумався над головним – чи все ти робиш, щоб вирости вірним сином України.

Художник СЕРГІЙ ІВАНОВ

Передмова ДМИТРА БІЛОУСА

Редактор В. А. МАРСЮК

Видання здійснене на замовлення
Міністерства культури України

В 4803640202-221 БЗ-12-23.93
206-94
ISBN 5-301-01623-7

© Василь Василяшко, 1994
© Сергій Іванов, ілюстрації, 1994
© Дмитро Білоус, передмова,
1994

На виріст

Малим дітям шують одяг на виріст, тобто дещо більший, ніж треба на певний вік, бо розраховують, що дитина виросте.

Якщо думати про молодших школярів, то саме такими є для них чимало віршів, творів на виріст, із книжки «Чи Україні ти син?».

Вникаючи у зміст поезій, присвячених темам синівського обов'язку, долі України, задумі про сенс життя чи зародження почуття кохання в дитячому віці, помічаєш, що вони, власне, розраховані на читання в родинному колі, де їх може слухати все сімейство — діти різного віку разом з дорослими. Слухати, розпитувати, розмірковувати. Чи не тому у книжці аж світло від образів дорогих дітям дідуся і бабусі, батька і матері, старшого брата чи сестрички. Це відбито в самих назвах віршів: «Дідусева школа», «Учись у рідної бабусі», «Батьківська мова», «Лист від матері», «Мамо, я уже великий!», «Як добре мати старшеньку сестричку» тощо. Теплоота цих віршів відчувається одразу. У них усе близьке і рідне незбайдужілому серцю. Ось вірш «Побачення з батьком».

Я батька з фронту
Вперше в сні побачив:
Стояв під вишнею,
Перед вікном.
Коли уздрів:
Над знімком
Мама плаче,—
Я довго знімок той
Звіряв зі сном.

Або ось щемливі рядки з «Листа від матері»:

То нічого, синочку,
Що в листі три рядочки,
Що до мами багато
Ти не встиг написати.

Я твої три рядочки
По чотири разочки
Буду, рідний, читати,
І їх буде ... багато.

Довірливість інтонації вірша ніби передбачає в читачеві чи слухачеві співрозмовника, спонукає, щоб діти збагачували прочитане своєю уявою, подумки домальовували картини і ситуації. Так добре бачиться це в родинному колі: порадиниками меншим будуть старші. А ті можуть багато розпитати в дідусів і бабусь. Автор саме й збуджує, розвиває ту допитливість — і не якусь загальну, а цілком конкретну: про долю своєї землі, історію України, рідного народу.

Діти тут визначились у своєму патріотичному виборі — любові до отчої землі. Про це йдеться, наприклад, у вірші «Чому спинили гру у Січ». Чому? Немає зброї? Є. Нема ордінців? Є. Може, виною чвари?

Ні, гетьман гетьмана вже обійма...
Спинили гру, бо «зрадника» нема.
Кого не умовляли, з уст — ні пари,
Ніхто не хоче грати яничара.

Висока свідомість іде передусім від того, що діти зростають під впливом нашого національного генія і пророка Тараса Шевченка.

Ми українцями росли із ним —
Не з'яничарився, хто був з Тарасом.

Вирізняються в книжці вірші сюжетні, образні, предметні. Вони запам'ятовуються, навіть малій дитині легко переповісти, про що вони. Як, наприклад, вірш «Сузір'я Квочки».

Що та Квочка висидіти може?
На зірках висиджує курчаток?..
Сняться зорі, на курчаток схожі,
На воді — сузір'я каченяток...

Прокидаюся напрочуд рано,
Припадаю притьма до віконця:
Що та Квочка висиділа за ніч?
— Мамо, Квочка висиділа Сонце!..

Достатньо один раз прочитати вірш «1933. Голодомор», щоб запам'яталося зіставлення, точне у своїй трагічності, але — і в неминучо оптимістичній перспективі:

У тридцять три
Розіп'яли Христа,
Розіп'яли
У тридцять третім
Україну.

Христос — воскрес,
Вона — зійшла з хреста.
Я вірую
У ньеньку-Україну!

У відчутті точності цієї художньої паралелі, образності мови, сили думки — небайдужість до долі своєї країни, любов до рідного слова, його неповторної музики, висловлені в доступній для дитини формі.

Мені доводилося разом з автором цієї книжки, моїм колегою, виступати перед школярами, і я бачив, з якою цікавістю діти вслухаються в його вірші — чи то вірш про Іванка, що пасе хмари, Ведмідь-гору, отамана Сірка, чи про батьківське напуття. Останній, наче почерпнутий з фольклорних джерел, глибоко западає у дитячі душі. Батько каже сину, що той, мов герої казок, не раз зустріне в житті три дороги і тоді питає тиме у Бога поради, якою йти.

І далі:

Проситимеш у Бога:
— Підкажи.
Благатимеш у Бога:
— Поможі!

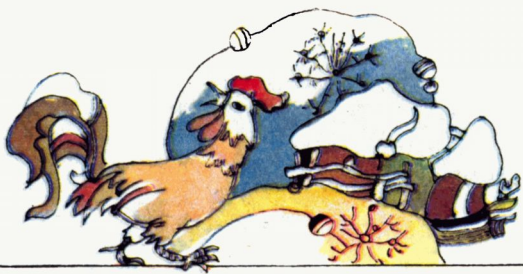
Найкраще чути будеш
Слово Боже,
Найшвидше Бог
Тоді тобі pomoже,

Коли на роздоріжжі,
На межі
Найближче буде Бог —
В твоїй душі.

Мораль цього вірша відображає загальне спрямування книжки на духовне збагачення юного читача, якого автор наче веде стежками рядків від простого до складнішого. Хочеться надіятися, що юний читач, уважно заглиблюючись у вірші розділ за розділом, утверджуватиметься у своїх добрих намірах і діях, перейматиметься глибшим почуттям національної гідності, більше відчує, як принизливо цуратися рідного слова, тим паче в своїй незалежній державі. Отут поетичний одяг «на виріст» і покаже тобі, юний друже, чи доріс ти до синівської зрілості — «Чи Україні ти син?».

*ДМИТРО БІЛОУС,
лауреат Державної премії
України імені Т. Шевченка*

ЗИМОВА КАЗКА

Молода Вкраїна і дитя –
Янголята від добра і ласки.
Ледь початий, світлий лан життя –
У гостях у мрії та у казки.

Про що співає соловейко

Зайшло русяве сонечко
До хати
І, як до Бога, тулиться
До тата:
— А я уже
Про соловейка знаю:
Про що це він
На весь наш край співає...
— Про що? —
Спитала нічка солов'їна.
— Про що? — питає тато.
— Про Україну!..

Оляничина втіха

Є в Олянки втіха:
На Різдво — горіхи!

Кожен — ласка Божа.
Та де виріс кожен?

Той, що легко тріскає,
Виріс десь у тріщині.

Легко зерня лущитьсь —
Виріс на подушечці.

А з однеьким грається:
Б'є — не розбивається...

Має подив щирий:
— Де тверденький виріс?!

Здогадалась дівчинка:
— Виріс на камінчику!

Засніжені громи

Лесь питає зірниць:
— Де зимують громи
Громовержця Іллі,
Що на возі гримучому?
Чи за море кудись
Утекли від зими,
Чи дримають в імлі
За холодними кручами?

Відгукнулись громи
За смереками ніжними:
— У Карпатах ось ми,
У барлогах, засніжені...
Відсипаємось, щоб
Верховодити зливами,
Щоб зацвів голий щовб*,
З харчем був глек полив'яний.

* Щ о в б — шпиль гори, прямовисна
скеля (діалектне).

*Мар'янка йде
у диво казки*

Мар'янка залюбки
Йде в диво казки,
Де триголове Зло
Іванко б'є,
Де Кривда конче
Зазнає поразки,
Де вовк і лев
Добрішають від ласки,
Де силу Муромцю
Земля дає.

Дивується дитя,
Сміється, плаче,
Жар-птицю жде,
Мандрує по зірках,
Пливе русалкою,
Біжить, як зайчик,
У білочці себе,
В царівні бачить,—
Упізнає себе
В усіх казках.

Сузір'я Квочки

З Місяцем сузір'я Квочки сходить.
На яєчках зозуляста квокче.
Півень гонорово оком водить —
Сідало на небі мати хоче...

Що та Квочка висидіти може?
На зірках висиджує курчаток?..
Сняться зорі, на курчаток схожі,
На воді — сузір'я каченяток...

Прокидаюся напрочуд рано,
Припадаю притьма до віконця:
Що та Квочка висиділа за ніч?
— Мамо, Квочка висиділа Сонце!..

Зимова казка

Мороз дивує
Шибамі світлицю:
Іскриться паморозь
Пером жар-птиці.

На склі предивна
Папороть розквітла.
На день погожий
Квітне пальма світла.

До чого той мороз
Художник здібний:
В узорах — водограй
І мамонт срібний.

З уяви так малює,
До світання,
І зорі залучив
До малювання.

— Крása така!
Але вона холодна.
Підкиньте дров,—
Зітхнула піч голодна,—

І я додам
Цій див-красі тепла...—
Дихнула піч —
А казка... утекла.

Монастир у скалі

Ви не бачили наш
Монастир у скалі?
Вас дідусь проведе,
Буки вкажуть дорогу.

Дивно нам з дідусем:
Ми ідем по землі,
Та і в небі ми вже,
Біля Бога...

Букова донечка

З дупла, що в бука,
Прутик білий світить.
Стримить берізка —
Як промінчик сонечка!
Цим прутом хлопчик
Підганяв би вітер,
Та жаль узяв:
— Берізка в бука —
Донечка...

Подумав батько:
«Ніжна ця берізка:
Знайшла, де вирости,—
В дуплі-віконечку.
Якби зламав,
То б замашну мав різку».
Та не займав:
— Берізка в бука —
Донечка...

Але в дуплі
Жде на берізку мука:
Не стане сил,
Щоби рости до сонечка...
Берізку дід
Пересадив під буком.
Нехай росте:
— Берізка в бука —
Донечка...

*Ведмідь-гора
над Чорним морем*

Яка Ведмідь-гора тут восени?
Ведмедем бурим споглядає сні.

Яка гора, коли сніги тут є?
Ведмедем білим з моря воду п'є.

Яка гора весняної пори?
Є Цвіт-гора,
Нема Ведмідь-гори!..

Де на вовка треба полювати?

Де на вовка треба полювати?
Там, де вепри на сальце багаті.
Де ж на вепра вдале полювання?
Там, де вкрили жолуді поляну.
А де легко вислідить лисицю?
Там, де в лузі водоплавна птиця.
Хочеться підстерегти ведмедя?
Пошукай дупло із диким медом.
Цар Левко не йде? Прибуде скоком —
Намалюй у пущі трон високий.
Дичину всю можеш змалювати,
Як ідеш... ти з пензлем полювати?
Пензель за рушницю більше значить:
Зобразить і те, чого не бачить...
Мальовниче буде полювання,
Як п'ятірка в тебе з малювання.

Рік, що починається з весни

(Цикл)

Веснянка-дівчина

Веснянка-дівчина
Зі степом вінчана.
Віночок — райдуга,
Музика — грім.
Вітри танцюють так,
Аж облітає мак.
А в серці — рай-дуга
І сонце в нім.

Боже літечко

У зернятках — стéбла,
Кожна стежка — тепла.
Плідна кожна віточка —
Сяє боже літечко!
Швидше будить півник
Царину-царівну.
Швидше сонце сходить,
Все буяє, родить!

Осінні пастелі

Не природа — свято
У багряних шатах.
Полум'яні віти,
Полум'яний вітер —
Листячка не стане...
Та не плач, тумане,—
Неба стане більше
У гаю і віршах.

Я, зима, не сива

Я, зима, не сива,
Я, зима, красива:
Вельми білосніжна,
Ніби хутро ніжне.
Біле море світла —
Вся земля розквітла,
Мовби наречена.
Іній — срібний вельон!

Дідусева школа

Максимко вперше в гостях у дідуса,
Дідусь уперше бавиться з онуком.
Внук робить зиму — сипле цвіт на вуса,
Дід робить весну — як зозуля кукає.

Дідусь уміє пасти каченяток,
Онук губити вміє — це не важко.
Уміє дід жучків рябих збирати,
Онук їх вміє випускати з пляшки.

Не знає дід, куди вести ще внука,
Не знає внук, де ще повеселиться.
Максимко вперше вчиться на онука,
А батьків батько на дідуса вчиться.

* * *

Чом у нас найкраще все вродило?
Бо матуся в нас найкраща — диво!
Найсмачніша в мамі обліпіха —
Заступила весь город від лиха.
А холодна м'ята біля плоту —
Холодок духмяний у спекоту.
Грядка, наче в зорях, у суницях —
Скільки довелось їм уклониться!
Всі найкращі мамині кольори
Майорять у мальвах і майорах.
Помідори, огірки і дині
Прсяються у руки господині.

Прищепи

Щоб яблунька твоя
Була садовою,
У люди вийшла,
Де життя велике,
Ви з дідусем
Їй бруньку світу н^ового
Дбайливо прищепили,
І з об^новою
Вона — не дичка,
Хоч коріння — дике...

* * *

Повісився гарбуз
На вишні,
Та... живе,
Ще й гудинням з гілля
Достиглі вишні рве.
Малина сходить там,
Де тільки хоче.
Вус полуниці
Стежечку лоскоче...

* * *

Лесика всі носять на руках,
Лесик весь ромашками пропах.
В Лесика усмішка ніби вроджена,
В Лесика сьогодні — день народження!

А в Даринки — погляд у кутку,
А в Даринки — слізки в кулачку,
А в Даринки — пхиньки ніби вроджені:
— А де мій, татусю, день народження?!

Де знайшли Даринку

Даринці дивно: люди, мов не знають,
Де немовлям її знайшли, питають,
Чи не в капусті батько запримітив.
Даринка ж: — Діти там чужі були:
В капусті Льоню-вуханя знайшли.
В коноплях — коноплясту Віту,
Мене, Даринку, віднайшли... у квітах!

* * *

Молода Україна і дитя,
Ви в цей світ прийшли як майбуття,
Янголята від добра і ласки.
Ледь початий, світлий лан життя —
У гостях у мрії та у казки.

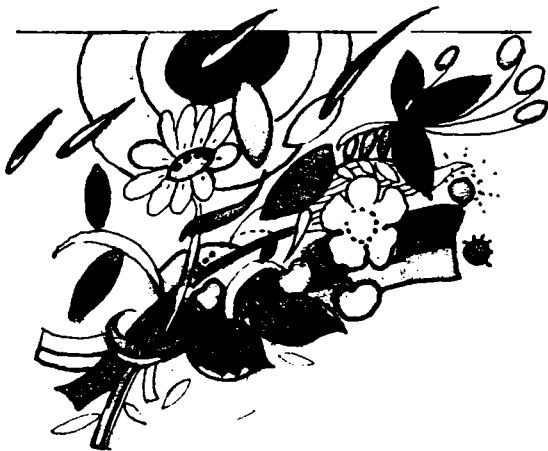

МАМО, Я УЖЕ ВЕЛИКИЙ!

– Чого в нас, мамо, змінилася хата,
В ярку не водоспад, а водоспадик,
Змаліли парти в школі ніби теж?..
– Не світ маліє, синку, ти ростеш...

*Виросла я тільки
головою*

Поставив батько
На столі Марійку
І вигукнув:
— Ми вже великі,
Доцю!
Догнала татка,
Славна чародійко,
Яка висока ти
На п'ятім році! —
Марійка згідна
Лиш наполовину:
— Не зовсім я
Зрівнялася з тобою:
Я в ноги,
До підлоги
Ще ростиму,
Бо виросла я тільки
Головою...

А я їм влаштую цирк

Гості все про тата й маму,
А про мене — нічирк!
А я плакати не стану,
А я їм влаштую цирк!

Вийду я на видне місце,
Роздягнуся до трусів
І напружу кожен біцепс —
Хай дивуються усі!

Не здивую — прочитаю
Вірша їм, я ж не маля.
Не здивую — заспіваю,
Нехай знають, який я!

Я зате букву «л» вимовляю

Ярко ногу заносить високо
Над порогом, якого немає,
І Андрійка віта з Новим «локом»,
На увесь голосочок вітає.

А в Андрійка — не слово, а подив:
— Я гадав, що ти, Ярку, великий,
А ти «р» вимовляти не годен,
Ще подумают: кривоязиковий...

Ярка так, на мілкому, не втопиш:
— Я зате букву «л» вимовляю,
А крім того, я ще плоскостопий
І за вушком ось лодимку маю...

*Як добре мати
старшеньку сестричку*

Як добре мати
Старшеньку сестричку —
Дивитись мусить,
Берегти від зла мене:
Щоб я десь не посіяв
Рукавичку,
Синців на ноги
Не зібрав на камені..

Сестричка вчора
Стежила за мною —
Тому калюжі
З мене не втішалися,
Не розлучався
Самокат зі мною,
Чужі м'ячі
До бутсів не чіплялися...

А нині в мене
Аж на спині глина,
Штанці пом'яв...
Та мама не сварилася:
Я пояснив одразу,
Що не винен:
— Сестра за мною
Зовсім не дивилася...

Дарка в зоопарку

О, скільки звірів є у зоопарку —
З усіх казок, мабуть, повибігали!
Пізнала вовка, пса, лисичку Дарка,
А потім зайця й котика впізнала.

Усюди в парку є коти великі!
Про всіх воліє в батька запитати.
— То леви, рисі, тигри з джунглів диких.
А то ведмідь з тайги, — їй каже тато.

Смішать малу мордаті бегемоти,
Смикнути хоче цапа за борідку.
Такі дивацькі кенгуру й еноти, —
І тато знає всіх: хто, де і звідки!

Як надивилися, прийшли додому,
В очах у Дарки подив щирий блискав:
— Всі звірі, мамо, — татові знайомі!
Мене ж боявся він знайомить близько...

Чема

Швидко братик мій росте,
Каже «Ні!» з притопом.
Підростає, як на те,
В мене зайвий клопіт.

Скоїть щось — не підійти,
Устає на дибки.
Мовлю: — Замазура ти.—
Чую: — Ні, я рибка!..

Мовлю: — Руки у багні.
Украдуть ще круки...—
Але знову чую: — Ні,
В мене чисті руки...

Вітер в чубчику живе.
— Ти, — кажу, — нечема...—
На півслові обірве
І кричить: — Я чема!..

Не вийде заміж

Якось на Зелені Свята
Діти в парк пішли гуляти.

Любить гойдалку Марійка,
М'ячик — перший друг в Андрійка.

Як додому повернулись,
Дівчинка чомусь надулась...

— За Андрія, — каже мамі, —
Я уже не вийду заміж!

— Це ж чому? — питає мати.
— Не хотів мене гойдати...

Мамо, я уже великий!

— Мамо, я уже великий!
— Добре, синку. Що ж по тому?
— Йду на Буг ловити рибку.
Щуку принесу додому!

— Ти — великий? Для порядку,
Спершу, ніж гуляти, сину,
Прополи цибулі грядку
І сходи до магазину.

Як додому ти повернеш
З манкою чи «геркулесом»,
Кроликам нарвеш люцерна,—
То біжи собі на плеса...

Забеганки син притлумив,
Дивиться з-під брів на неньку.
Каже: — Я вже передумав.
Мамо, я іще маленький...

Петрусь у Києві

Не будинки — згір'я,
Не дива — собори,
Не бульвар — міжгір'я,
Не Дніпро — а море!

Йде Петрусь, не гається —
Все його тут радує.
Поки ж роздивляється —
На коліна падає.

— Вітер прудконогий! —
Бідкається мати,—
Хоче всі дороги
На коліна взяти.

Кирильцьо-кожум'яка

Кирильцьо вдома не скуча:
Повчить уроки — мне м'яча,
Пружину стискує руками...

Усмішки не ховає мама:
— На Змія набираєш сил?..

— Зборов би Змія, — каже син. —
Та в казці десь махає крилами,
Нема з ким міряться силою.

А мамі все ж цікаво: — Сину,
Чому ж ти дбаєш так про силу?..

А син всерйоз чи жартома:
— Дублянки хочу, та нема.
А що, як вдасться шкір дістати?
Потрібна сила шкіри м'яти..

Раз — і вивчив

Маму викликали в школу,
Журять маму за Миколу...
Мама у здогадках б'ється:
Сину ж легко все дається?!
«Раз — і вивчив», — каже він
І за вітром — навздогін...
Вчитель каже: — Так бува:
Вивчив раз, а має... два.

На баштані

Роса торкнулась брів —
І з пліч дідусь
Билинки сіна
Струшує зі сном.
Примружив очі
Радо
Білоус:
Йде внучок
Зі смугастим
Кавуном.

Несе, мов глобуса,
На баштані,
Торкає пальчиком
«Меридіан»,
Бджолі показує
На кавуні
Зелену цяточку:
— Це — наш
Баштан...

У діда стіл —
Для бджіл
Аеродром —
Кавунним медом
Аж п'янить луги...
Ідуть тумани
Попаски Дністром,
А вітерець
Пристав у пастухи.

***Вдача у Климка —
наче в молока***

Вдача у Климка —
Наче в молока.
Наш Климко умить
На вогні скипить.
На однім полінци
Спіниться по вінця!

Але не рятуйте.
На вогонь не дуйте.
Згасить жар Климко
Сам, як молоко:
Молоком збіжить —
Жар залле умить.

По гриби

(Цикл)

Грибник

Хлопчик горне листя —
Білий гриб іде,—
Ставний, гонористий,
Подругу веде.

Жаром сироїжка
Світиться здаля,
А поганка ніжку
Гостю виставля.

Моховик нітрохи
Ждать людей не звик:
Висунув з-під моху
Жовто-бурий шлик.

У сережці з клена
Вийшов маслючок,
Між грибів зелених
Показав бочок.

Хлопчик пильно глянув —
Треба три руки:
Прямо табунами
Бродять маслюки.

...Де Федько проходить,
Там грибів — го-го!
Чи він їх знаходить,
Чи вони його?!

Грибак

Довгий прут — немов
Вудлище в Левка.
Дядько стрів: — Агов,
Бачу рибака!..

А Левко гриби
Перший раз збирав
І слівця «грибник»
Хлопець ще не знав.

Не спитав батьків,
Знав, що не рибак.

Гордо відповів:
— Дядьку, я — грибак...

Мисливці два карі

Не сховатись
Лисичкам у парі
Тут, під мохом,
Обіч яворів,
Бо їх бачать
Мисливці два карі
З-під кущів
Сивих дідових
Брів.

Іванко любить пасти хмари

Іванко любить пасти сірі хмари:
Лежи, дивись, не треба завертати...
Так добре, як не темні ще отари
Не йдуть у шкоду — можна і поспати.
Та сон бариться. На очах поволі
Чорніють хмари, уявити можна,
Як доїть спека їх, десь дощ у полі
Запечені уста землі зволожує.

На полонині

Таке повітря в горах
Густо-синє,
Що хлопчику
Аж голубить сорочку,
І пахощі такі
До нього плинуть,
Що дівчинці
Їх дарувати хоче.
Такі баскі вітри
На полонині,
Що хлопчик їх би
Осідлав охоче.
Така свята краса,
Такі гостини,
Що в хлопчика
Ангеликові очі.

* * *

Глухий до музики?
Є гірше.
Як змалку ти глухий
До вірша.
Як слів-мелодій
Наймиліших
Не слухав
Або недослухав,
У римі погляд
Не втопив,
Коли ведмідь
Не лиш на вухо,
Але й на душу
Наступив.

Загадка дивосвіту

Лебеді всю зиму у квартирі —
Тільки сниться їм далекий вирій.

На коромислі веселки воду
Носить Галя в будь-яку погоду.

На сопліці виграє вівчарик,
Квітне сонцем вишитий киптарик.

В золото убралася пшениця —
Посміхнулась булка білолиця.

В сонячного зайчика — пригоди:
З нетрів темних півника виводить.

Гладять кицю — хвостик піднімає:
Нею хвостик верховодить має...

В юного таланту — творчий звіт :
Розпросторює в малюнках світ.

Діти і ластівки

Усілись діти
На худих воротах,
Як на лінійках
Букви-малюки.
А вище, на дротах —
Крилаті ноти,
Чи, ба,
Телефоністки-ластівки.

Дітей жде радісне
Шкільне обійстя,
Цікава казка,
Повість давніх літ.
А ластівкам
Зриватись треба з місця,
За літечком
Летіти в інший світ.

Порине в синь
І лебідь юних марень,

Коли крилом
Пташиний ключ махне,
Коли цей ключ,
Від неба ключ, у хмарах
Для перельоту
Обрїй відімкне.

А поки діти
На старих воротах
Верстають подумки
У вирїй путь,—
На проводах
Співають птиці-ноти,
За синє море
Телеграми шлють.

Застереження юному другові

Якщо тебе
Товариш твій
Раптово судить,
Товариш вірний,
А не хтось, —
Не оскверняй
Ти зопалу його:
«Іуда!»,
Подумай краще,
А чи ти — Христос.

Батьківське напуття

Не раз в житті
Ти стрінеш три дороги.
— Якою йти? —
Питатимеш у Бога.

Проситимеш у Бога:
— Підкажи.
Благатимеш ти Бога:
— Поможи!

Найкраще чути будеш
Слово Боже,
Найшвидше Бог тоді
Тобі pomoже,

Коли на роздоріжжі,
На межі
Найближче буде Бог —
В твоїй душі.

* * *

— Чого в нас, мамо, зменшилася хата,
В ярку не водоспад, а водоспадик,
Змаліли парти в школі ніби теж?..

— Не світ маліє, синку, ти ростеш.

Ростеш у ноги —

Меншають дороги.

Ростеш у руки —

Більше нам підмоги.

Але найліпше, сину,—

Щоб з роками

Ти ріс, мудрішав

Добрими думками.

Є мудра книжка —

Не жалій годин...

Послухав хлопчик те

І каже мамі:

— Я нині, мамо, ріс

Аж п'ять хвилин!..

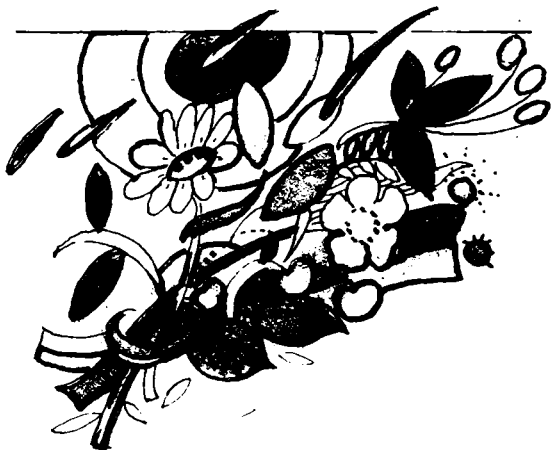

ЗОЛОТУНЯ

*Золотуне, світися рум'яно
В ніжних мрій золотому саду.
Усміхнись – і я сонечком стану,
В ямку личка твого упаду.*

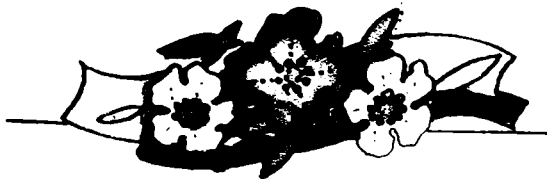
Перші проліски

Узгір'ям клас наш —
Зграйкою пташаток...
Де в синій гай
Стежки просохлі
Вбігли,
Де каже вчителька
Про нас, хлоп'яток:
— Збирають
Перші проліски
З-під снігу —
Збирають
Перші погляди
Дівчаток...

Романочці

Не журись, Романко,
Що мала ти.
Легко пташечку
В долонях мати.
Легко зіроньку
В очах тримати.
Діамант малий —
Краси багато...

Дівчинка

Невже ця дівчинка
Уже чиєсь кохання?
Невже з небес
Цей ніжний плин весни?
По шовку трав
Іде і вбік не гляне.
Та не спиняй її,
Не клич у сні.
Аж поки подив
Не відніме мову,
Допоки все не викаже
Твій зір
Й тебе не всліпить
Ця краса чудова,—
До того не твоя вона,
Повір...

Життя моє у дзвониках, зелене

Життя моє у дзвониках, зелене,
Дівча моє, дівча на все село!
Якби не личко — квітка цикламена,
Не карі таємнички дві для мене,—
Для мене б наче сонце не зійшло!

Це я шкільний годинник переводив,
Коли ти не встигала на урок.
У школу поглядом тебе приводив,
Зі школи пильно зором супроводив,
Кленочком нахилився в твій садок.

До ніг тернова хустка — в першій класі,
У другій — із вельвету піджачок,
Біленький парус плаття — в третій класі,
В четвертій — комір із лисички ласої,
У п'ятій ти — мій зайчик, білячок!

Життя моє для тебе виростало,
В пілоти прагнув, у співці, в знання.
Хоробрив ковзани на кризі талій...
Одразу двох відмінників не стало,
Як ти поїхала, від того дня...

Спокуса кращою здаватися...

Яка спокуса кращою здаватися,
Не бути, а здаватися хутчій,
Аби від хлопчика ховати вади всі,
Аби він біг на перший поклик твій.

І він біжить, аж під ногами т'ане сніг,
Пливе під вії небо голубе...
Цікава гра, але чи так не станеться:
Він роль твою полюбить — не тебе?..

*Шкода Любці,
що сні чорно-білі...*

Наче мало турбот є у Любки,
Ще й такий собі клопіт знайшла:
Мріє так юні сні приголубить,
Щоб веселка у снах зацвіла.

Шкода Любці, що сні чорно-білі,
Що весні чорно-біло цвісти.
Хто захоче букет чорно-білий
Ще й у сад чорно-білий нести?

Може, Лесь їй тому і не сниться?
Та не зникла надія на сні:
Буде дівчинка на ніч дивиться
На чарівні суцвіття весни...

В узголів'ї од маків червоно —
Сон від сорому почервонів...
Мама вперше помітила: доня
Посміхнулася радо у сні...

Солов'їнка

Ллється пісня її —
Ущухають пташок голоси,
Усміх сонячних уст
Навіть сонечка усміх замінить.
Вишиває узір —
Позичає веселці краси.
З дива рук золотих
Мамі айстри цвітуть білопінні.
Кличе в танець зорю
Нижний змах молодої коси.
— Доню, — Либідь пита, —
Хто ти є і чия ти еси?..
— Солов'їнкою звуть.
Я — донька́ України...

Від доторку одного ніжного

Від доторку одного ніжного
На серці тане сто снігів.
Мов річка з-під намету сніжного,
Душа виходить з берегів.

Від погляду одного юності
Блакить співає поміж крон,
Мов кобза райдужними струнами,
Веселка грає над Дністром.

Від шепоту весни привітного
В Оленки мрії розцвіли,
Тополі височенні вітами
Від сонця хмарку відмели.

Бісектриса

Як Оріся прийшла у наш клас,
Синій погляд Орісин ураз
Розколов нашу дружбу з Борисом —
Так розколює кут бісектриса.

Чорні брівки у юність вели,
Дві надії за ними пішли,
Серце навпіл ділила Оріся,
Навіть знала про це
Директриса.

Про Костю і Тоню

Журити Костю вчителька втомилася —
Мов дзига, він крутився на уроках.
Дивилась найчастіше на потилицю,
Бо завше озирався, синьоокий.
Та раптом школа ніби освятилася:
Учителька із учнем має спокій.
Не крутиться він, хоч і не боронять...
Пересадили перед нього Тоню.

* * *

Оля Гриця чекала вві сні
І, звичайно,— на білім коні,
Бо всі знали, що Гриць Олі — рівня,
Бо всі знали: вона — лицарівна.
А той Гриць, що б ви думали, в сні,
Бачить Оля, запряг вороні,
Каже, їде по іншу — царівну,
Богорівну...

Мар'яниці

Не жалкуй,
Що квіткам луговим
Далечіні не знати,
Що за пруг їм не йти,
В небо вільхами не підрости,—
Ніжне свято краси
Звабить даль,
Прилетить все крилате,
З тридев'ятих земель
Прийде все, що спроможне іти.
Синя хмара сипне
Діаманти в пелюстки,
В них — заобрійний світ,
Море дюн, семиярусний ліс...
Затанцюють джмелі,
Усміхнеться дитятко в пелюшці,
Зайчик сонячний землю оббіг —
Квітці все розповість.

Золотуня

Галинці

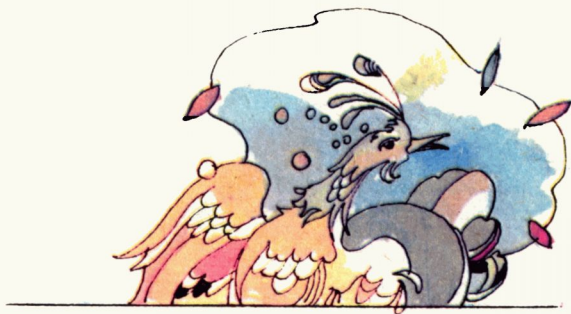
Золотуне моя, раннє небо,
Юна пісне, грайливий ручай...
Якби я упадав коло тебе,
Міг упасти б у любих очах.

Скільки є задивлятись охочих
На твою золотаву косу.
Я ж ховаю у зошита очі,
Я ж у мріях плекаю красу.

Ясно-каро твій зір золотиться
І шукає мене крадькома.
Ти така ж, як і я, сміла птиця,
Більше пари такої нема.

Золотуне, світися рум'яно
В ніжних мрій золотому саду.
Усміхнись — і я сонечком стану,
В ямку личка твого упаду.

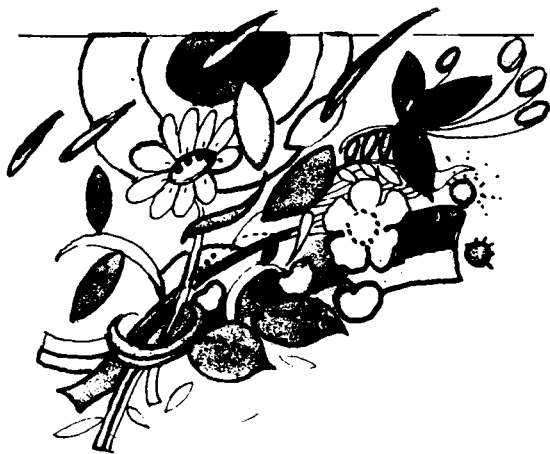

РАЙ-ДЕРЕВО МОЕ

*З дитинства, вишне, доню України,
Ти – дивоцвіт і пісня солов'я!
Садок вишневий від Шевченка плине,
З тобою, вишне, ми – одна сім'я!*

Барвінок

Барвінок стелеться низенько,
Не клякне в прижимку стебло.
Чи не тому в барвінка, ненько,
І взимку листя зелененьке,
Що від землі бере тепло?

Барвінок стелеться низенько,
Та цвітом дивиться в зеніт.
Чи не від того, люба ненько,
Барвіночок цвіте синенько,
Що синь небес бере у цвіт?

Ясенець

Рясніє цвітом кущ — і день яснішає,
Дністер біжить поглянути на квіт.
Співочий птах не має втіхи більшої,
Ніж оспівати чар медвяних віт.

Духмяний запах — пити не напитися.
Пий досхочу у квітах по плече!
Краса — дивитися не надивитися,
Та китиць не зривай, бо — обпече!

Від білих китиць не зносити опіків —
Кущ ясенця рука вже не згребе.
Іде у пам'ять із дитячих років нам:
— О, є краса, що захистить себе!

Гогоз, або брусниця

Гогозовий кущ — вічна зелень, а листя —
Дзвінке, еліптичне, блискуче, шкірясте.
Краї мов погнуті. Стебло галузисте.
Дзвіночки рожеві нам дзвонять про щастя.

Росте у Карпатах, з Полісся він родом.
Як жар, плодоносить. Смакуємо з чаєм.
Відварами з листя і соками плоду
Бабуся хвороби всі перемагає.

Як човником листячко плине в струмочку
І хвиля його колихає з любов'ю,—
Не вір, що немає нічого в листочку, —
У човнику тому по вінця здоров'я.

Калинонька

*На забудь
пані Оксані П'ясецькій*

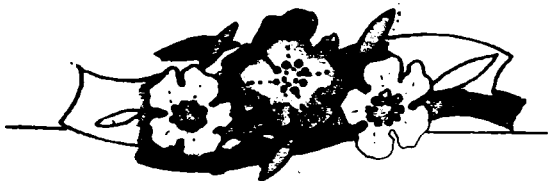
Калинонько! Ти — з маминої пісні,
Із цвіту у колисці та вінку,
З легенд, казок, сопілок благовісних,
Із болю на могильному горбку.
Мені життя твоїм вернули гроном,
В якому запеклась козацька кров.
Ти душу українську в нас борониш,
А в нас для тебе — ласка і любов.
Червоні грона святим, як і воду,
На зиму їх кладем за образи...
Люблю плекати твою чисту вроду,
Ти — Боже дерево, з роси й сльози!

Подорожник

Подорожник здавен
Виліковує рани.
По листочку бери
На поріз чи налив.
Ти його не шукай
За чужими борами —
Коло наших доріг
Він листочки розкрив.

Він дійде, доповзе,
Оживе, як розтопчуть.
Лиш росою сплакне,
Як по ньому пройдуть.
Не чекає, що хтось
Листя гладити схоче.
Радий він, що до ран
Люди листя кладуть.

Нелинь

Червінці в дуба золоті на вітах,
Де голий сад від холоду тремтить.
Цей дуб не скине шапки перед вітром,
Напасній бурі рук не золотить.

І в люту хугу не розсипав листя,
Тріщить мороз чи налягає сніг,—
Дуб радий з того, що маленькій птиці
У кроні затишок таки зберіг.

А як травичка прибійжить з долини,
Зажебонять струмочки голосні,—
Дуб шапку сухолисту гречно скине,
Бруньками салютуючи весні.

Дерен

Казали люди про дерен колись:
Посадите дерен — уродить спис.
З дерену шаблю стружем, гнемо лук,
В козацтво граючись, берем до рук.
З його відземка робим на віки
Міцнющі держална і держаки,
Щаблі і пужална для батога
Чи кіл твердий, мов костяна нога...
З куцем цим чарівний весняний день:
У золоті гора — цвіте дерен!
А найсмачніші з ним примерзлі дні
В медово-кислому плодів огні.

Акація

Акація цвіте,
Аж білить вечір.
Солодких запахів —
На цілий світ.
Звисають кетяги
У сні малечі,
У сні бджолині..
П'є меди суцвіть
Білявий місяць.
Так виповнів,
Аж мало місця
Для синіх зір.
Акація цвіте...

Свіча берізки

Свіча берізки
В полум'ї барвистім
Проміння сіє
Золотисто-біле.
Надивовиж
У класі посвітліло.
До Зіни в книжку
Листя залетіло.
Хіба повіриш,
Що холодне листя,
Коли в Сергійка
Очі потепіли.

Про що шумлять смереки

Про що шумлять смереки по узворах?
Про те, як тягнемось думками вгору:
Хоч проживаєм біля гір, в долинах,
У мріях ми завжди — на верховинах;
Хоч горнемось до нив хлібами,
У пісні гори височать над нами...

Едельвейс, або косиця

Де скала нависа,
При зорі, в небесах,
Де казкова краса —
Піп Іван Чорногорський*,
Там живе едельвейс,
Білопінний увесь,
Ніжне свято чиєсь
На шпилі-хмарочосі.

Хто на гору зійде,
Хто косицю знайде,
Хто чар-зілля вплете
У розпушені коси,—
Той небес досягне,
Щастя вже не мине,
Сам чарівно сяйне
Едельвейсом у росах!

* Піп Іван Чорногорський — гора в
Українських Карпатах.

Соняшник

Соняшник на схід не задивився,
В золотій задумі похилився.

Чи за ніч вітри скрутили в'язи?
Чи у ґрунті поглядом зав'яз він?

Не з чужої волі похилився —
Вдячно сонцю і землі вклонився.

Соняшник жовтогарячим краєм
Світла жнив, тепла ще добирає.

Оглядає грядочки привітно:
Хоче встигнути віддати світло.

Обтяжів зернистими думками,
Дивиться, де б сіятись рядками...

Рай-дерево моє

Рай-дерево моє — частинка раю:
Скипає кетяг видовом ясним,
Блакиттю неба запашною сяє,
Кущів букети накликають сни,
Селу весняний настрій піднімають.
З бузком ідем на іспити весни,
До дівчинки іти найкраще з ним —
Бузок екзамени на п'ять складає!

Світання у жнива

Як обрій над садом зацвів,
Комбайн на спочинок побрів,—
Принишкло полегшено поле.

Стерня ж вітру ніженьки коле —
До скирти помчав голоп'ятий,
Згорнувсь у калачик, ліг спати.

Утома посмикує вії,
Дрімота солодить надії...

Світання підходить навшпиньки,
Зворухує вітра і просить:
— Поспав ти, любенький, хвилинку,
Умийся до сонця у росах!

— Роботи ж нема все одно?..
— Йди перевівати зерно.

*Напиши нам, синочку,
про літо*

Напиши нам з-під гір
Про справжнісіньке літо,
Про дзвінкий лісостеп,
Де у зошиті з піль
Пише сонечко твір
В'яззю-зеленню літер,
Де від м'яти затерп
Аж до річеньки діл.

Де від сосон-свічок
Загоряються зорі,
Мріє місяцем став,
Творить диво гончар.
Де легенд і казок
Не злічити у зворі,
Де на струнах отав
Грає вітер-вівчар.

Може, лігечко це —
На коні чи в машині,
Добре в мудрих устах,
Щедре в синіх полях —
Майбуття промінцем
Озоря так, що нині
Ти уздрів, наче птах,
Ціль польоту здаля.

*Криниця
у терновому вінку*

Останнє пасовище
Розорали —
Пасе лиш вітер
Зриту толоку.
Криницю терном
Звідусіль обклали:
Цямриння —
У терновому вінку.
Лиш спека воду п'є,
І п'є спогорда.
А ми не п'єм —
Не чистимо джерел.
Стоїть вода,
Стоїть криниці в горлі,
Схиливсь над нею сумно
Журавель.
В ріллі
Стежини тепле світло тоне.
Дороги віть
Сюди не доросла...

Ріллю топтати
Лановий боронить.
Зорить криниця тужно
В бік села.
І сниться сон:
Де зябу чорні смути,
Піднявши ледь
Цямрин важке чоло,
Із журавлем,
Минаючи яруги,
Іде криниця
До людей в село...

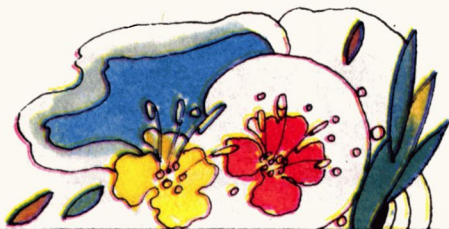
Вишня

З дитинства, вишне, доню України,
Ти — дивоцвіт і пісня солов'я!
Садок вишневий від Шевченка плине,
З тобою, вишне, ми — одна сім'я!

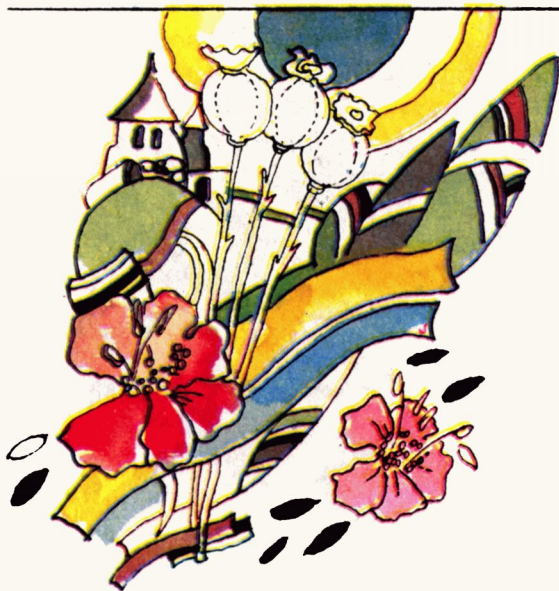
Іде від тебе стежка до кринички,
Струмочок — до суперниці верби,
А битий шлях — у поле, де сестрички
Ростуть з могил козацької доби.

Уста вишневі. Мов дівчина пишна.
В ясній фаті чи спілому вогні.
Звуть Українкою тебе в нас, вишне,—
Вишневим сонцем світишся мені.

ЧИ УКРАЇНІ ТИ СИН?

*Чи зігрієш поріг
У краях загадкових,
Як тепла не зберіг,
Де колиска вербова?*

Батьківська мова

Переймати в батька рідну мову —
Солов'їну? Де ж така?! Сам тато
В місті суржика не любить свого,
Каже, нащо злидні переймати?

Що ж, до діда, в сад пісень поїду я,
У глибинці вивчу мову роду.
Є у кого вчитись мови рідної:
В батька наймудрішого — в народу.

Біліє хата...

Біліє хата —
І світліш Земля,
Де мочар млів,
На ліс планета вищає,
Цвіт юних щеп
Окрилює поля,
Лиш горб осів,
Де ветхий сад понищено.

Тче мама день
З тепла зіниць і рук,
Ручай з дитячих літ
Тече у райдугу,
Співає між тополь
Мозольний брук,
Покликаний за обрій
Автострадою.

Хвилює все:
Як гне билинку джміль,
Як пахне млин,
Шумить вода по каменю,

Як верби яр
Відводять з майва піль
До таїни печери
В лісі тьмяному.

Тут все моє:
Гора, Дністер між гір
У казці зим
Чи в літечкові спілому,
Вертеп живий,
У вишнях батьків двір,—
Де б я не був
На цьому світі білому.

Найвищі гори

Коли служив я на край світу,
На зимнім острові, чий вітер
Не міг у край наш долетіти,—

Для мене гір старих руїни
Були найвищі неодмінно:
Я з гір тих бачив Україну —

Дністер між гір у срібних шатах,
В чеканні-тузі маму й тата,
З димком, як німбом, рідну хату...

Українські пісні

Затуляли, мій сину,
Чужинці нам рот,
Закидали аркан
На святу нашу мову...
Вилив душу в пісні
Український народ —
І живе наш народ
У співучому слові.

Небо звізд золотих
В українських піснях —
Думи сяйвом пречистим
Цілюще умиті.
Море сліз розлилось
У народних піснях —
Є у чому журбу
І печаль утопити.

Воскрешають нам край
Сотні тисяч пісень,
Кажуть, ти — соловей,

Адже ти — з України.
Вірю, для солов'їв
Наближається день:
Вивчать всі солов'ї
Українську твою
Солов'їну...

*Розмова
Карпат з Ужем*

Питаються в У́жа
Стрімкі верховини:
— Не жаль тобі, друже,
Текти з України?
Де з горами злився,
Де в долах не тісно,
Де так розповився,
Аж назву дав місту?
Де гори — як хори,
Струмочки — срібляні?
Де цвіт-медобори —
На кожній поляні?
Де сліпляться очі
Від сонця у гроні?
Спинитись не хоче
Вода на кордоні?..—
Уж мовить Карпатам:
— Люблю переміни.
Та я ж — закарпатець,
Я — син України!

Вода мого краю
Зі мною не сплине —
Я синім Дунаєм
Вернусь в Україну!

Сосна алепська

*Посвячується Марії і Михайлові Гоянам,
родині відомих меценатів з Австралії*

Росте рівненько пагін, але згодом
Схиляється до півдня, звідки родом,—
Росте в бік Сирії, стримить навскіс.
Мов руки, віти розгортають ліс,
Над морем простягаються, мов крила...

Сосна вітчизну другу звеселила,
Та й першу любить, прагне у політ.
А корінь не пускає. Стільки літ
Душею звідси до Алеппо лине...

За вдачею сосна алепська, сину,
Нагадує мені чомусь людину,
Яку жбурляла доля, як билину,
Саменьку, часом кволу, на чужину.

Та навіть через неможливе, сину,
Звелася кроною життя людина,
Укорінила в світ новий родину,
Гордиться нею друга батьківщина.

Та дух козацький не зламали зміни:
Людина і за морем —українець,
Живе для блага іншої країни,
А як стримить, росте в бік України!

*На рідній землі
перелітні*

Зачепилась
Качина жура
За найменшенький
Берег надії,—
Під крильми,
Біля гирла Дніпра,
Незамерзла вода
Молодіс.

Як відспівують зиму
Струмки
Й зайчик сонячний
Зайчика мітить,—
Відлітають на Київ
Пташки:
— Ми на рідній землі
Перелітні!..

У ріднім домі рідну мову зрадив...

Ти не дотримав слова — й зашарівся,
В рум'янці щік горить вина маленька.
Не заступився ти за друга в бійці —
І сором їсть, і не розрадить ненька.

Ти потерпаєш, як образив друга,
Щемить серденько, як зневажив брата.
Ти оступитися боїшся вдруге,
Щоб не встидався потім вийти з хати.

Де ж честь твоя, як найсвятіше губиш —
У ріднім домі рідну мову зрадив?!
З розпуки ненька аж кусає губи:
Чому її кровинці рідне вадить?..

Біле озеро

Люблю це Біле,
Де поліські води,
Як ргуть, живі,
Леліють чистоту,
Де у свічаді вод
Свята природа,
Ідуть бори
В соборну висоту.

Де любо нам,
Як сонячним зайчаткам,
Пірнати в озеро —
У синь небес,
Де хвилям чарів
Додають дівчатка,
Грайливий блиск очей
Беруть із плес.

Люблю це Біле,
Що в димках туману
Кудлаті боки
Тулить до ялиць,

Ведмедем влігшись
На нічну поляну,
Бентежить
І небесних Ведмедиць.

Я – вискочка?

— Я — вискочка?
Я просто не барюсь
До сяйва знань
Без боязні стрибати.
Я вискочив?
За друга я борюсь:
Я відповів за нього
Про Карпати.

Я — вискочка?
Невже стрибати згірш,
Аніж дрімати
Із відкритим зором?
Зі мною не засне
У школі вірш
І м'яч найвище
Підстрибне угору.

Я — вискочка,
Мов крапелька над «і»,
З якою паличка
Струнка — на вирості.

Росту на руку підняту
Чи дві
І ще на голову
Хотів би вирости.

Я вистрибну колись
Із літака,
Під парашутом
Приземлюсь у лузі.
Боюся одного лише
Стрибка —
Боюся вискочить
Із кола друзів.

Червоне поле

Червоне поле
Змерзлих помідорів
Не йде з очей у хлопчика й зими.
Малому шкода,
Що плоди заорюють,
Що плаче лан
Кривавими слізьми,
Питає у батьків:
— Ну як це ми?..

Веселка

Злет ясних барв! —
Бог чорної не сіє.
Це неба дар,
Коли душа весніє.

Веселки міст
Не просто в небі сяє —
Це добра вість,
Що дух наш піднімає.

Веселки світ —
Як доля України:
Плекає цвіт,
Де від грози — руїни.

Щоб край наш весь
Був райдужно-веселий, —
Не розгинаючись,
Працюймо, як веселка.

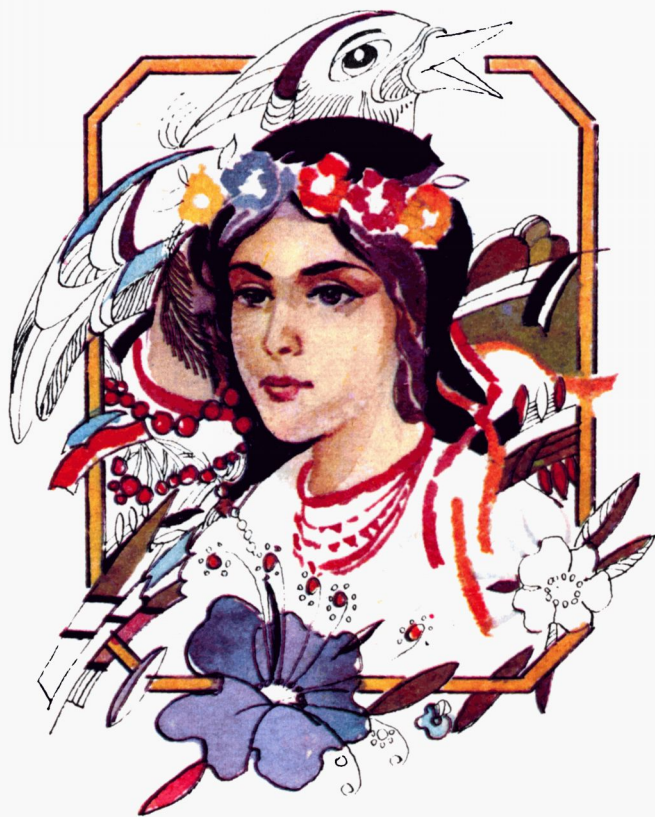

* * *

Чи зігрієш поріг
У краях загадкових,
Як тепла не зберіг,
Де колиска вербова?

Чи ти мові чужій
Будеш вірний до скону,
Коли зрадив своїй,
Від ганьби не борониш?

Чи Україні ти син,
Її вірна опора,
Коли отчих сивин
Не помітив у горі?

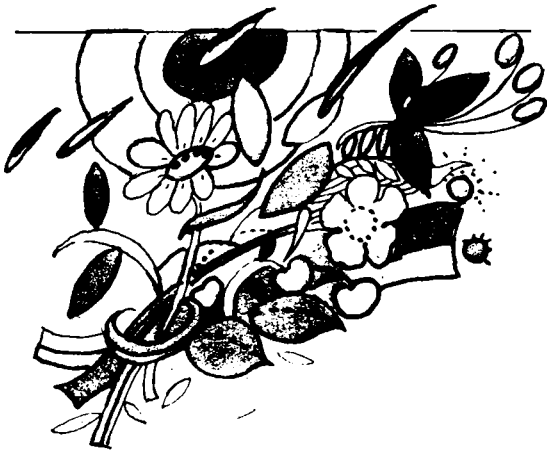

ЛИСТ ВІД МАТЕРІ

*Маєш маму – шануй її свято!..
Богу Сину на вічнім путі
Бог Отець на Землі вибрав матір –
Як же сину без мами в житті?!*

Спогад

Довго мати
Не білила комин.
Тиф. Зима.
Так сумно без малечі
Лиш сліди від пальчиків —
Мов коми
В недописаному
Реченні..

* * *

*Світлій пам'яті
бабусі Катерини*

Війна вже за Хребтіїв відійшла,
Під лісом бабця в'язку дров поклала
І перед Богом на коліна стала,
Щоб син вернувся живий, Отця благала,
На сонце західне, криваве поглядала,
Поклін Христу й Святому Духу клала.
...В коліно терня встряло, кров текла —
Молилась бабця, терня не виймала.

Побачення з батьком

Я батька з фронту
Вперше в сні побачив:
Стояв під вишнею,
Перед вікном.
Коли уздрів:
Над знімком
Мама плаче,—
Я довго знімок той
Звіряв зі сном.

Мамині сльози

З повоєння

Братові Михайлові

На очі мамі набігають сльози:
Я в школу йду в дірявих черевиках,
На ферму їй загадують морози,
Удвох Мишка прив'язуєм за нозю,
Щоб до обіду з припічка не випав.
Заплакала б, якби Мишко не глипав.
На очі мамі набігають сльози...

Лист від матері

То нічого, синочку,
Що в листі три рядочки,
Що до мами багато
Ти не встиг написати.

Я твої три рядочки
По чотири разочки
Буду, рідний, читати,
І їх буде... багато.

Шевченко мій...

Шевченко мій — це віщий «Заповіт»,
З окопної листівки, що від тата.
По «Заповіту» мій дитячий світ
Учився перші літери читати.

Шевченко мій — це від дяка «Кобзар»,
В селі чужім дарований малому.
Поміж хлібами ніс я Божий дар,
Бо напуття було: «Молись по ньому!»

Шевченко мій — «І мертвим, і живим...»,
До глибини душі цей вірш уразив.
Ми українцями росли із ним —
Не з'яничарився, хто був з Тарасом.

Учись у рідної бабусі

У бабці вчись — їй сад зігрить неважко,
А щоб спочити, місця не зігріє,
Не всидить сидьма бабця, рання пташка,—
Сорочку вишила для тебе з мрії.

Про свята вчись у бабці пам'ятати,
Щоб у душі якнайчистішим бути,
Порядок мати в пам'яті і в хаті,
Добром живих і мертвих пом'янути.

Учись у бабці іншим помагати,
Спішить допомогти заради Бога.
Була малою, як померла мати,
А меншеньку сестру звела на ноги.

А як багато в бабці України —
Пісень, казок і приказок народу!
Учись у бабці — вчися в Україні,
І хай не буде роду переводу!

Тебе не розуміє мама?

Тебе не розуміє мама,
Бо моди голомозої не знає —
В мороз на тебе шапку надіває?

Невже ти думаєш так само,
Коли недугу ти минаєш
І голову здорову маєш?

Маєш маму – шануй її свято

Маєш маму — шануй її свято!..
Богу Сину на вічнім путі
Бог Отець на Землі вибрав матір —
Як же сину без мами в житті?!

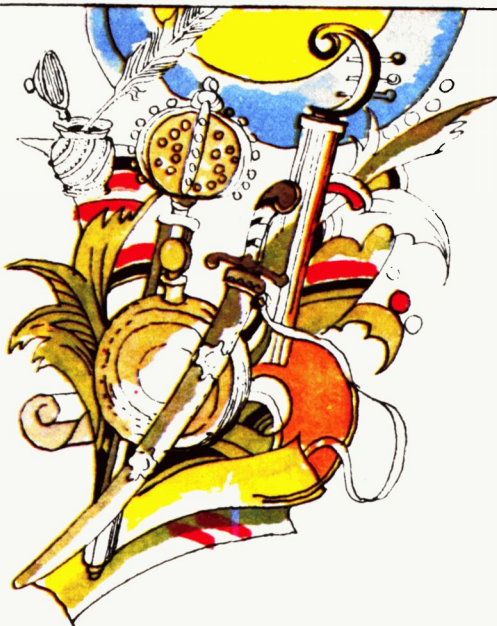
Маєш маму — тепло її хати
Перейме щемні болі твої.
Будь щасливим, щоб горя не знати,
Бо те горе — на долю її.

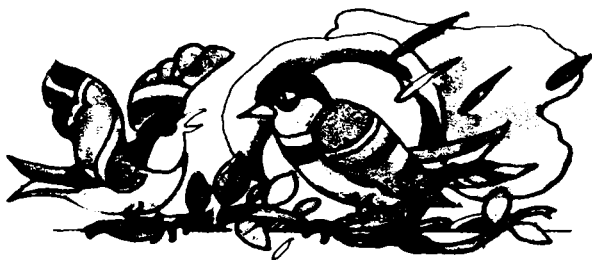
Вік матусі продовжити хочеш,
Ощасливити далеч життя,—
Так живи, щоб не мусили очі
Слізно в мами просить каяття.

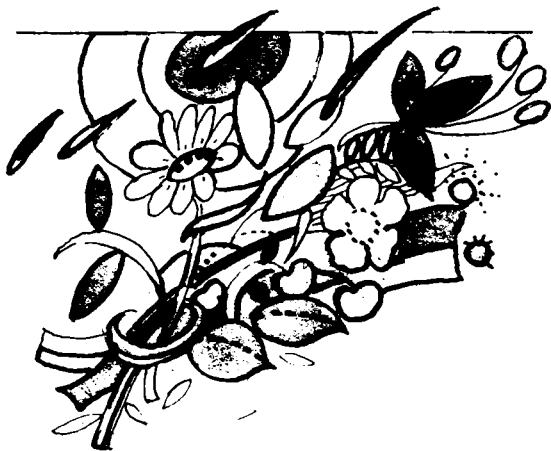

З МАНДРІВОК В ІСТОРІЮ

*Лицем до зір лежу я: що – в мені?
Звідкіль я, хто я в рідній стороні?..
Ким виросту, чи буду з Богом в серці?
Чи маю промінець в душі на дні?..*

Як ти підріс...

Коли малим ти з чистотою гідною
Питав себе, дітей, батьків і світу,
Чому це на уроках мови рідної
Відпочивають українські діти,
Чи можна спочивати від Шевченка
І джерела Франкової криниці,
Від Лесі Українки і Грінченка,
Чи на добро хто відіспиться
Від мудрості свого народу,
Від честі й думи свого роду? —
Тоді обняв тебе я, сину, радо:
— Як ти підріс, моя відродо!

1989 р.

1933. Голодомор

У тридцять три
Розп'яли Христа.
Розп'яли
У тридцять третім
Україну.
Христос — воскрес,
Вона зійшла з хреста.
Я вірую
У неньку-Україну!

Чому спинили гру у Січ

Чом на Дніпрі, де сивий плин сторіч,
На хвильку ми спинили гру у Січ?
Шабель немає, щоб орду скосили?
Блищать на сонці, з дуба та кизилу.

Де коні? Всяк на прута верхи сів:
Гарцюють коні, ждуть на ворогів.
Орди не видно? З поля наступає —
До неба сиву куряву здіймає.

«Чужинців», правда, ледве ми знайшли:
Щоб турка грати, номерки тягли.
Нарешті в нас є «турки», є «татари».
Та гра не йде. Чому? Виною — чвари?

Ні, гетьман гетьмана вже обійма...
Спинили гру, бо «зрадника» нема.
Кого не умовляли, з уст — ні пари:
Ніхто не хоче грати яничара.

Стогнав на лавці німець...

Стогнав на лавці німець
У бинтах.
Бабусі стало жаль його
І каже нам:
— Коли волав,
То — як лихий чужак,
А стогне німець
Начебто по-нашому...

Пам'ять

Де горб, могилами підвищений,
Спиняв над Бугом люту рать,
Де «тигри» в пам'яті димлять,—
Стоять берізки дві не знищені,
Нерозбинтовані стоять...

Оборона фортеці Буші

З часів Хмельниччини

Усі загинули у Буші,
В полон і діти не просились,
І досі там калина тужить.

Та вдесятеро більші сили
Ввійшли не в місто, а в могилу —
Не вбили українську душу,

Що незалежність боронила.

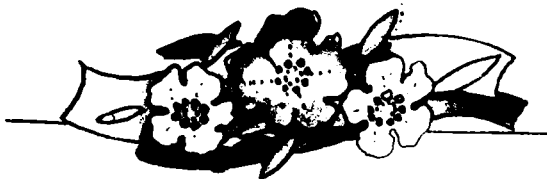

Мандрівка в печеру

У заїдах моху
Печера скеляста
Пучок сонцепроменів
Жадібно з'їла.
Ми давнє шукали,
Мов скарб, ніби щастя.
В зубах сталактитів
Слова хрумкотіли.
Свічки задихались.
Електроліхтарик
Спіткнувся промінням
Об шаблю іржаву
У тріщини піхвах.
Чи то вража кара,
Чи, може, козацька
Притомлена слава?..
Кажан пролітає
Чи змії лізе в кістку,
Чи ікла з-за рогу,—
Ми страх переборюєм,

Вчимось добиратись
До схованих істин,
Печерою йти
У незнану історію.

Стою поміж маківок діток

Чужинцями січена й палена,
Звіздою Полинь опечалена,
Україно моя, не окраїно!
Нам пам'ять так вимели з долі,
Мов зерна з комори у голод,—
То як достеменно спізнали б,
Коли українцями стали,
Як «чайки» Дніпро окриляли,
Як, світ вивільняючи з темені,
На Сході Європи засяли
Уперше твої Академії?

Стою поміж маківок діток:
Вже Воля очам їхнім світить,
Та знають лише про Богдана...
Гетьманщина — та без гетьманів?
Бо пам'ять, царями засіяна,
Для тебе, Україно, не міряна.
Бо діти твої до сьогодні
Крізь вікна чужі і холодні
Ще бачать, наївні, порадника

У тому, хто рідне затискує —
Ту ж мову, що пісню наснажила,
Ту мову, яка у нас княжила
Іще за князів та Хмельницького...

1991–1992 рр.

З голодного 1947 року

(Цикл)

Руки у дядька опухли

Руки у дядька опухли,
Аж сині,
Ямка у тілі,
Де пальчиком тицьну.
Крихти не візьме
З окрайця в торбині,
То — для Іванка,
А погляд — на киці.

Чув я, що киця —
Пожива голодного,
Кицю з жалю
Я ховав під полою.
Знав би, дурненький,
Що завтра схолоне він...
Плачу над дядьком,
Немов над собою.

Першого хліба
З пахучого тіста
Вже він не візьме
В далеку дорогу...
Може, на небі
Не схоче він їсти,
Може, не буде
Голодним у Бога...

Старі про діток дбали

Твій батько в сорок сьомім
Вижив, сину,
Бо дві бабусі
І твій прадід
Останні крихти
Віддали дитині...
Склепить повіки лиш
Не мали сили.
Чи, мертві, не соромились —
Просили
Цілушку ситну?..

Я їжака варив

Я змалку чув
Про «партизанське м'ясо» —
І їжака півдня варив,
Нам'яко.
Та м'ясо те
Було все твердувате:
Зубам дідусевим —
Не перетерти...
Сказав дідусь:
— На лавці ляжу спати...—
А ліг померти...

На Дністрі

Чом вийшла з ярів Нова Ущиця?
Зустріти гостей хлібом-сіллю,
Чом, сину, тут річеньки вужаться?
Щоб довше текти їм Поділлям.

Чому тут співучі джерельця,
Замріяні в небо тополі?
Щоб рідне узяв ти до серця,
Радів миловидами долі.

Та верби чому навівають
Думки нам про голод, руїну,
Уявно до Січі вертають?..
Щоб ми берегли Україну.

Кобзарі

Велелюддя якої країни
Знало диво таке — кобзарі?
Це Бояни святі України,
Це незрячі з промінням зорі!
Ятаган їхню кров пив у січі,
Царський шомпол їм ребра лічив,
Бич новий бинтував їх по вічі,
Тьма сліпила шляхи, та нічим
Не убить розкріпачену пам'ять,
Засвіт збуджену правду в струні,
Мужні рокоти дум над віками,
Проти кривди повсталі пісні.
Вересаї, Гомери провісні,
Ваш талант і Шевченку світив,
Ви до рідної нашої пісні
Прихилили широкі світи.
Кобзарі. Із очима незлими
Славних діточок-проводирів,
Втерши сльози, й біду веселили,
Гріли співом серця матерів...
Уявлю лиш: сліпець партизанить,

Битий горем найтяжчим — співа,
Крига ночі від усмішки тана,—
Уявлю — і болить голова,
Але меншають бурі і зливи,
Злам доріг не спиняє сліди...
Перейти б, мов кобзар, неможливе,
Як звелить Україна: «Іди!..»

Характерник

*Пам'яті славного кошового отамана
Запорозької Січі Івана Сірка*

Отаман характерником був —
Щука бігла сама в його сіті.
Отаман характерником був —
Повертав у бік ворога вітер.

Отаман характерником був:
Зором блисне — приборкає хана.
Отаман характерником був:
В сон до турка з'являвся шайтаном.

Отаман характерником був —
Від мечів і від куль заворожений.
Отаман характерником був —
Падав смерчем на орди ворожі.

Отаман характерником був:
Скільки битв без поразки! Мов буря!
Отаман характерником був...
Мав характер — козацьку натуру!

Біля пам'ятника святому Володимиру

Стоїть князь Володимир між мирян,
Хрестом святого кожен осіян.
А хлопчик милий, з поглядом відкритим,
Питає діда: — Що б міг князь зробити,
Якби йому на світі вдруге жити?..
І сивий дід, в апостольській подобі,
Сказав тихцем: — Хрестив би знов киян...—
Затим, подумавши, додав:
— Та він це й робить...

Чумацький шлях

*Пам'яті Г. П. Данилевського
автора книги «Чумаки»*

Шлях Чумацький поскрипує сіллю,
Над Дніпром, у небесних степах.
Світ чумацький — ярмо і привілля,
Сіль життя родить мертва ропа...

З міражу, з одкровення предтечі,
Сиву пам'ять везуть чумаки...
Чорне море їм ляже на плечі,
Наспівають жури на віки.

Чути зойк: — До нащадків Батия?!
Будь живим! Для дітей. Я молю...
— В оксамит, як султаншу, сповію —
Небо шовку до ніг простелю!..

В одяг смолений вдівся, як ратник,—
Від мушви, від гадюк, від чуми.
Шлях у Крим — як просмолена дратва...
— Хай дощем, та вернись до зими!..

Вишиванка цвіте — то для Бога!
Лиш до Бога в ній піде, як пан.
Білий сум ліг на мажу — дорога
Залеклась кров'ю вишитих ран.

— Цоб-цабе!.. Сохне голос, мов колос.
Сонця стільки — Дніпром не запить!
В пекло слеки у хустці йде волик,
Упаде — вісь земна заскрипить.

2

Суховій лихоманку роздмухав,
Обруча з болю просить чоло.
В узголов'ї за бабу-шептуху
Дикий степ примовляє зелом.

У молитві душа — як в соборі;
І — в дозорі: ген крук чорно сів.
Звихрить обрій орда хижозора —
Стріне шаблю фортеця з возів...

Світ малий у вікні — їдь по світу,
В очі вовку багаттям світи...

Мирову́

сі́ль на ринку засві́тить;
Ті́льки б «торохті́я не везти»*...

Ті́льки б шлях цей Вкраї́ні стели́вся
І у пам'я́ті, і в небеса́х,
Щоби́ ним, як пройшов,— збагати́вся,
Щоби́ ним ї́хав ти, як чу́мак...

Хтось на не́бі волі́в запряга́є
У Ма́лий і Ве́ликий Во́зи...
Мо́же, ска́рб Полу́ботка верта́є
Ди́м вуса́тий під цьво́жкіт ло́зи?

Хтось пита́є, чи до́лі нам вдоста́ль.
Бо́лю вдоста́ль — чо́рнобильськи́й бі́ль.
Чу́маку́є Вкраї́на і до́сі.
Шля́х Чу́мацьки́й — то зорі́ чи сі́ль?..

* Везти торохті́я — чу́мацьки́й вислі́в,
яки́й озна́чає везти́ поро́жні́ во́зи, що́
дорого́ю торохті́ють.

Приручені коні

*За дослідженнями
американських учених,
уперше в історії коня приручено
на терені сучасної України*

Як це наші слова
Аж до Інду дійшли?
Чи не коні здавен
Їх туди завезли?

Як Мамай наш коня
Бігти з казки привчив,
Тільки свисне — біжить?
Бо коня приручив.

В козаченька є кінь —
Є у нього рідня!
Той Орленко, хто сів
На прудкого коня!

Кінь не зрадить в бою
Під мечем і вогнем.
Найсвітліших владик
Хоронили з конем.

Радив дід іздовим:
— Говоріть до коней.
Чуйні душі у них,
Як у добрих людей...

Хилим голову ми —
Хилить голову кінь.
І заплаче, як ми,
Бо ж олюднений він.

Як століттями Січ
Виживала в огні? —
На гривастім Дніпрі,
На стрімкому коні.

Давнє поховання у степу

Збігались пастушки з усього поля
До сивої могили у тополях,
Де гурт зібравсь, розкопками здивований:
Стоячим ратник при мечі похований!..
Чи був то скіф, чи давньоруський воїн,
Немов похований не для спокою,
А й мертвий став до оборонних лав —
Мов сам собі він пам'ятником став,
Де степ віграм історії відкритий,
Де вічно треба землю боронити.

Урочище Тайна

З легенд рідного села Куражина

Ви чули про тайну
Урочища Тайна,
Де з озера — мочар,
Де хмари толочать
Нагір'я безлісе,
Де привидам тісно?
Не чули, звичайно,
Бо тайна є тайна.

Та дід вам розкаже
І місце покаже,
Куди в час навали
Селом утікали —
У хащі озерні,
Що небо підперли,
Від потопту ворогого
Ховався Куражин.

Та випадок стався:
Хлопчина зостався

В селі одиноким,
І хан висквив око.
Питає татарин:
— Гяуре-примаро,
Де ділися люди,
Невірні заблуди?..
— Не бачив я, хане,
Це — тайна, це — в тайні...—
За те, що не бачив,
Зробили незрячим
Малого татари
В оточенні згарищ.
...Отак, незвичайно,
Зродилася Тайна.

На козацькій могилі

Стихла ніч, як весілля лунке відгуло,
Жовті вогники сіл
Навкруги у степу загасила.
Повертався оркестр із села у село,
На могилі присів,
І у серце кольнуло: — Мо-ги-ла...

Скільки тут козаків
За наш край полягло!
Та в могилі віків —
Без хреста, без вінка, безіменні...
Чули бас: — Хоч би раз
Пам'ять їх вшанувало село:
Щоб і діти прийшли,
Стали вряд під похилі знамена...

І оркестр, наче грім,
Сколихнув глузу ніч,
Душу степу роздер
Журний плин похоронного маршу.
Хмари сльози втирали із зоряних віч,
Небо плакало теж,
Пригадавши всі бідоньки наші.

«Козака понесли і коня повели»
В пісні-марші сумному
Над полем із болем великим.
А десь вогник воскрес —
Здивувались: — Оркестр?!
Грає серед ланів?
Певне, випили зайве музики...

Дніпро

Батько — українцям,
Глибочінь — ординцям,
«Шлях з варяг у греки»,
Січі — кінь баский.
Мріяв наш Славутич,
Ніжний і гримучий,
Не ділить — єднати
Край наш і віки...

З думи і билини,
Із вогню калини,
З визволення грому —
Доля не ріка.
З Києва — з-під серця,
Прямо в душу ллється,
А з душі, як з моря,
Вже не витіка.

З товці літ...

З товці літ випростовує силу народ,
Кущ калини в піснях піднімається вгору,
Дужчим поле стає, повний праці город,
Правди світлом яснішає рідна історія,
Для добра, не для зла вимагаєм свобод.

Час до батька вертатися блудним синам,
Пильним будь: нас імперці знесилити мітять.
За державність нову поклонімось вікам!
Лиш з державним народом рахуються в світі,—
Виростай і мужній, треба велетів нам!

Лицем до зір лежу я...

Лицем до зір лежу я: що — в мені?
Звідкіль я, хто я в рідній стороні?
Ким виросту, чи буду з Богом в серці?
Чи маю промінець в душі на дні?
Чи Україні ним досвітлю дні?..
А в душу зорі дивляться мені,
І слухає Земля, як серце б'ється...

Зміст

Білоус Дмитро. На виріст 5

ЗИМОВА КАЗКА

Про що співає соловейко	13
Олягчина втіха	14
Засніжені громи	15
Мар'янка йде у диво казки	16
Сузір'я Квочки	17
Зимова казка	18
Монастир у скалі	20
Букова донечка	21
Ведмідь-гора над Чорним морем	23
Де на вовка треба полювати?	24
Рік, що починається з весни (<i>Цикл</i>)	25
Дідусева школа	27
«Чом у нас найкраще все вродило?..»	28
Прищепи	29
«Повісився гарбуз...»	30
«Лесика всі носять на руках...»	31
Де знайшли Даринку	32
«Молода Україна і дитя...»	33

МАМО, Я УЖЕ ВЕЛИКИЙ!

Виросла я тільки головою	37
А я їм влаштую цирк	38
Я зате букву «л» вимовляю	39
Як добре мати старшеньку сестричку	40
Дарка в зоопарку	42
Чема	43
Не вийде заміж	44
Мамо, я уже великий!	45
Петрусь у Києві	46
Кирильцьо-кожум'яка	47
Раз — і вивчив	48
На баштані	49
Вдача у Климка — паче в молока	51
По гриби (<i>Цикл</i>)	52
Іванко любить пасти хмари	55
На полошні	56
«Глухий до музики?..»	57
Загадка дивосвіту	58
Діти і ластівки	59
Застереження юному другові	61
Батьківське напуття	62
«Чого в нас, мамо, зменшилася хата...»	63

ЗОЛОТУНЯ

Перші проліски	67
Романочці	68
Дівчинка	69
Життя моє у дзвониках, зелене	70

Спокуса кращою здаватися...	71
Шкода Любці, що сни чорно-білі	72
Солов'їнка	73
Від доторку одного ніжного	74
Бісектриса	75
Про Костю і Тоню	76
«Оля Гриця чекала вві сні...»	77
Мар'яшці	78
Золотуля	79

РАЙ-ДЕРЕВО МОЄ

Барвінок	83
Ясенець	84
Гогоз, або брусниця	85
Калинонька	86
Подорожник	87
Нелип'я	88
Дерен	89
Акація	90
Свіча берізки	91
Про що шумлять смереки	92
Едельвейс, або косиця	93
Соняшник	94
Рай-дерево моє	95
Світання у жнива	96
Напиши нам, синочку, про літо	97
Криниця у терновому вінку	99
Вишня	101

ЧИ УКРАЇНИ ТИ СИН?

Батьківська мова	105
Біле хата...	106
Найвищі гори	108
Українські пісні	109
Розмова Карпат з Ужем	111
Сосна алеппська	113
На рідній землі перелітні	115
У ріднім домі рідну мову зрадив...	116
Біле озеро	117
Я — вискочка?	119
Червоне поле	121
Веселка	122
«Чи зігрієш поріг...»	123

ЛИСТ ВІД МАТЕРІ

Спогад	127
«Війна вже за Хребтіїв відійшла...»	128
Побачення з батьком	129
Мамині сльози	130
Лист від матері	131
Шевченко мій...	132
Учись у рідної бабусі	133
Тебе не розуміє мама?	134
Маєш маму — шануй її свято	135

З МАНДРІВОК В ІСТОРІЮ

Як ти підріс...	139
1933. Голодомор	140

Чому спинили гру у Січ	141
Стогнав на лавці німець...	142
Пам'ять	143
Оборона фортеці Буші	144
Мандрівка в печеру	145
Стою поміж маківок діток	147
З голодного 1947 року (<i>Цикл</i>)	149
На Дністрі	152
Кобзарі	153
Характерник	155
Біля пам'ятника святому Володимиру	156
Чумацький шлях	157
Приручені коні	160
Давне поховання у степу	162
Урочище Тайна	163
На козацькій могилі	165
Дніпро	167
З товщі літ...	168
Лицем до зір лежу я...	169

Літературно-художнє видання
Василяшко Василь Федорович
Чи Україні ти син?

Вірші для дітей
і про дітей

Передмова
Білоуса Дмитра Григоровича

Художник
Іванов Сергій Ілліч

Керівник творчого об'єднання «Дитинство»
О. Є. Шевченко
Художній редактор *М. С. Пшінка*
Технічні редактори *К. П. Дворецька, Т. В. Остапчук*
Коректор *С. В. Гордіук*

Підписано до друку з оригінал-макета 08.02.94.
Формат 70x100/32. Папір офсетний № 1.
Гарнітура сенчері. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 7,09. Умовн. фарб.-відб. 28,68.
Обл.-вид. арк. 4,48. Тираж 58000 пр.
Зам. 4-27

Видавництво дитячої літератури «Веселка».
254655, Київ, МСП, Мельникова, 63.

Видруковано на Київському орендному
поліграфічному підприємстві «Книга».
254655, МСП, Артема, 25.

Василяшко В. Ф.

В 19 Чи Україні ти син?: Вірші для дітей і про дітей / [Передм. Д. Г. Білоуса; Худож. С. І. Іванов— К.: Веселка, 1994.—174 с.: іл.

ISBN 5-301-01623-7.

Автор кличе юного читача до цікавого поетичного світу дитинства з його захоплюючою казкою, мандрівками в минуле рідної країни, закликає задуматися, чи виростає він справжнім сином вільної України.

В 4803640202-221 БЗ-12-23.93. ББК 84.4УКР6
206-94

